

MIDDELEEUWSE BEWONINGSSPOREN NABIJ HET TORENHOF TE HEURNE

De dorpskern van Heurne ontwikkelde zich net aan de rand van de Scheldevallei, langs de Heurnestraat. Die baan – vroeger *Heirweg* genaamd – maakt deel uit van de verbinding Doornik-Oudenaarde-Gent, waarvan het tracé tot de Romeinse tijd opklimt. Zoals het *Sint-Amanduspatrocinium* van de parochiekerk (fig. 59, 1) laat vermoeden, kende de plaats allicht reeds vroeg in de middeleeuwen een occupatie. In 989 duikt *Hurne* voor 't eerst in de teksten op⁽⁴²⁾. Het feit dat Heurne met Eine verbonden was tot een heerlijkheid die één van de *Beerijen* van Vlaanderen uitmaakt, wijst op de bijzondere positie die dit gebied langs de Schelde innam. Een andere heerlijkheid, gedeeltelijk binnen de huidige gemeentegrenzen gelegen, is *Akselwalle*⁽⁴³⁾. Het centrum van die heerlijkheid bestaat uit een site, gekenmerkt door een omgracht rechthoekig wooneiland dat zelf binnen een tweede, grotere gracht opgenomen is (fig. 59, 2).

Langs de steil afdalende oeverhelling van de Schelde tekenen zich twee zones af die door een cirkelvormig wegpatroon omsloten zijn. De eerste cirkelstructuur (diam.: 250m) wordt afgebakend door het boogvormig verloop van het Wulverstraatje en de Boomstraat, die beide op de Schelde en de Heurnestraat uitgeven (fig. 59, 3). De Sint-Amanduskerk ligt er ongeveer 75m van verwijderd. De tweede circulaire vorm bevindt zich bij de grens met Zingem en sluit eveneens bij de Schelde aan (fig. 59, 4). Hij heeft een doormeter van ca. 275m en wordt afgelijnd door de Pontstraat en de Tornweg. Binnen het noordwestkwadrant en palend aan die laatste weg ligt het Torenhof (fig. 59, 5). Deze boerderij telt onder haar gebouwen een XVIIe-eeuwse toren, die tot een oudere donjon teruggaat.

Toen in de onmiddellijke omgeving van het Torenhof aan de Heurnestraat gewerkt werd, merkte Marc Rogge enkele afvalkuilen met middeleeuws scherpenmateriaal op. Vermits de vindplaats zich naast een vroegere donjon situeert en gelet op de aanwezigheid van de cirkelstructuur, ondernamen we er een proefopgraving. Het onderzoek gebeurde in het kader van een B.T.K.-project waarvoor de stad Oudenaarde instond en waarvan de wetenschappelijke begeleiding bij de N.D.O. berustte.

⁴² M. GYSSELING, *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*, s.l., 1960, I, 492.

⁴³ L. DHONDT, *Historische inleiding*, in M. LAMIROY, *Heurne, zoals het vroeger was*, Oudenaarde, 1978, 8.

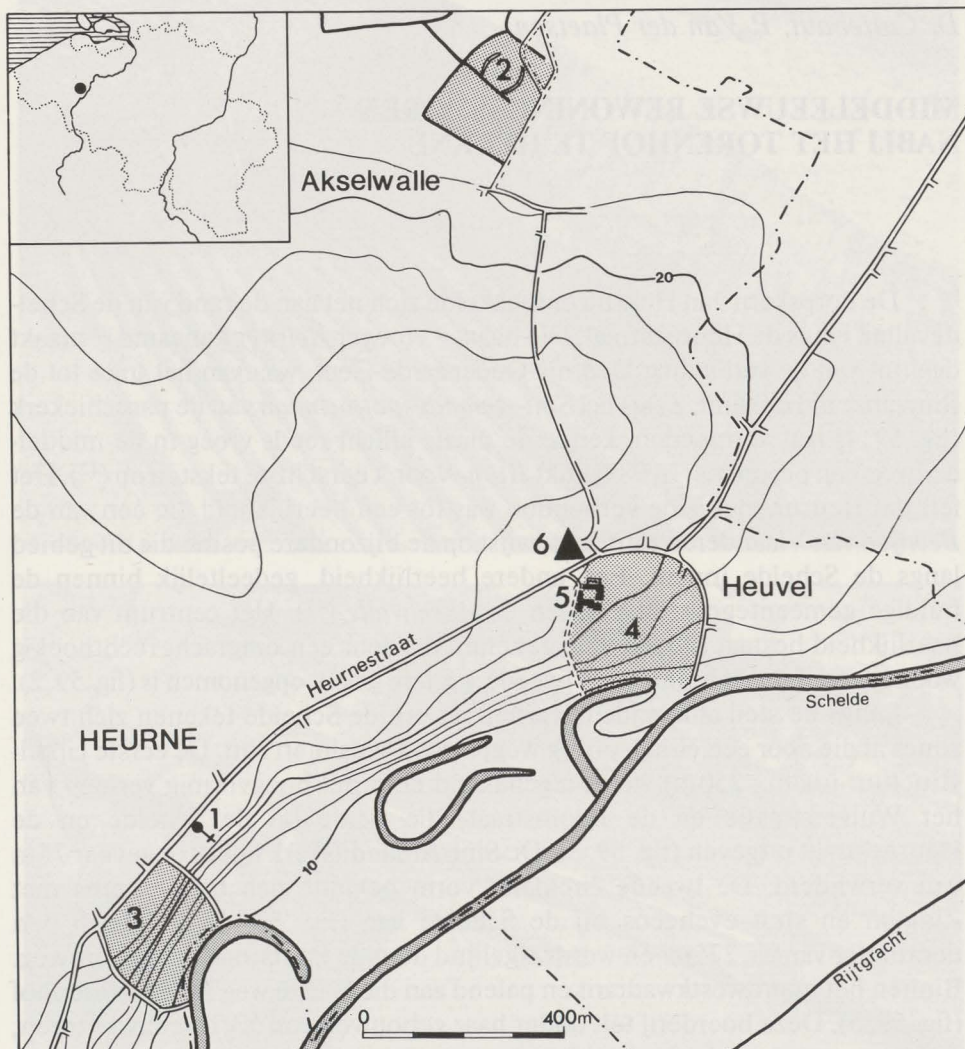

Fig. 59. Situatiekaart. 1: Sint-Amanduskerk. 2: site van Akselwalle. 3-4: circulaire vormen. 5: Torenhof. 6: opgravingsplaats.

In het opgravingsareaal dat gelegen is binnen de hoek gevormd door de Heurnestraat en de Amandusstraat, troffen we restanten van houtbouw aan (fig. 59, 6; fig. 60). Een eerste groep grondsporen bestond uit kuilen met een identieke witgrijze, zandige vulling (fig. 60, 1). Hun functie kon niet achterhaald worden. Verder groeven we een reeks paalgaten op, die met bruingrijze zandige leem gevuld waren en waarvan er twee een kuil doorsnijden, die tot de eerste fase behoort (fig. 60, 2; fig. 61, 1).

Ten zuiden van de bruingrijze paalsporen bevinden zich drie kuilen. In twee ervan troffen we vrij veel houtskool en verbrande huttenleem aan (fig. 60, 3); een derde gradueel met afval gevuld, heeft mogelijk als silo dienst gedaan

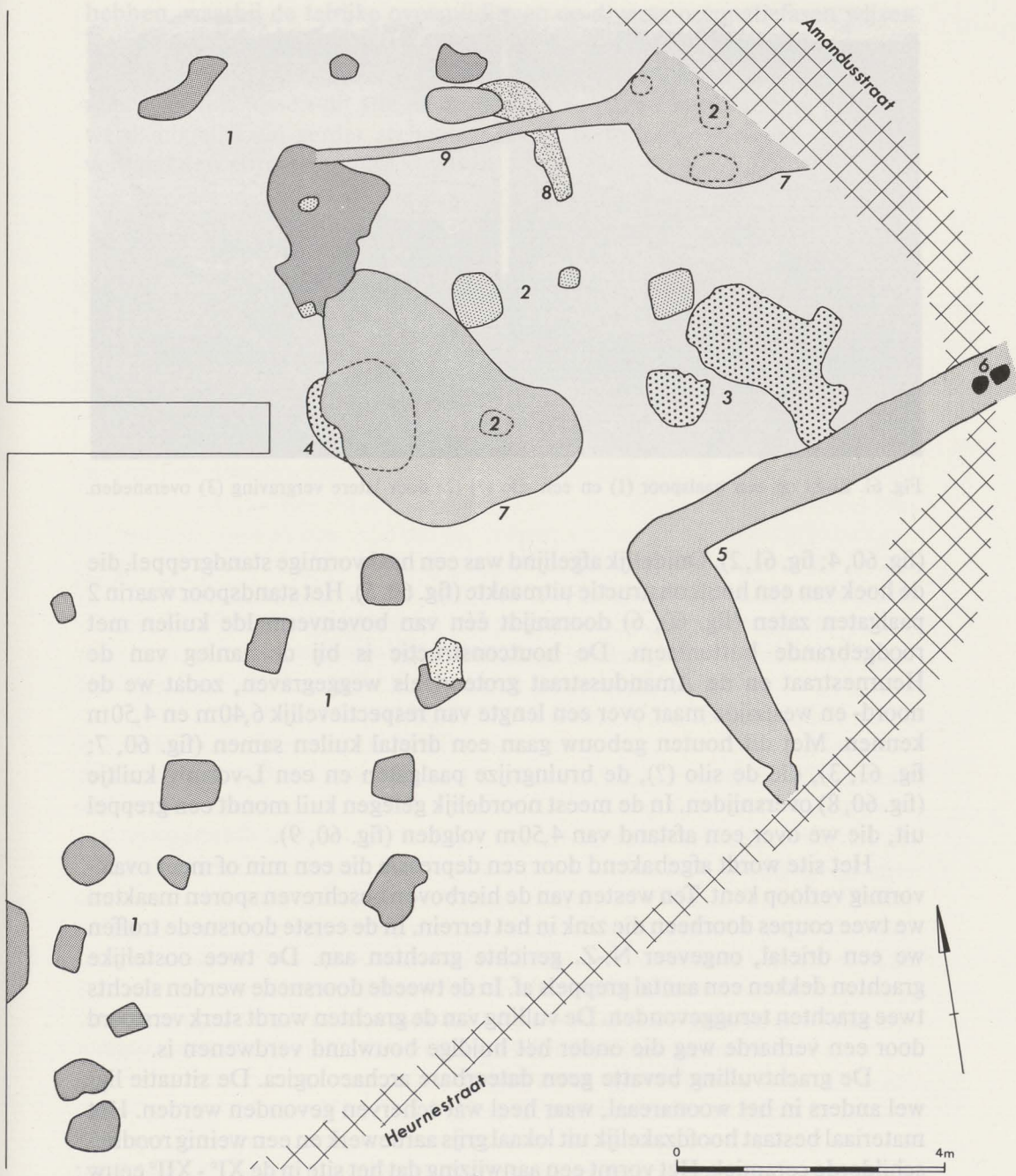

Fig. 60. Uittreksel uit het grondplan.

Fig. 61. Zicht op een paalspoor (1) en een silo (?) (2) door latere vergraving (3) oversneden.

(fig. 60, 4; fig. 61, 2). Duidelijk afgelijnd was een haakvormige standgreppel, die de hoek van een houtconstructie uitmaakte (fig. 60, 5). Het standspoor waarin 2 paalgaten zaten (fig. 60, 6) doorsnijdt één van bovenvermelde kuilen met roodgebrande huttenleem. De houtconstructie is bij de aanleg van de Heurnestraat en de Amandusstraat grotendeels weggegraven, zodat we de noord- en westzijde maar over een lengte van respectievelijk 6,40m en 4,50m kennen. Met dit houten gebouw gaan een drietal kuilen samen (fig. 60, 7; fig. 61, 3), die de silo (?), de bruingrijze paalgaten en een L-vormig kuiltje (fig. 60, 8) oversnijden. In de meest noordelijk gelegen kuil mondt een greppel uit, die we over een afstand van 4,50m volgden (fig. 60, 9).

Het site wordt afgebakend door een depressie die een min of meer ovaalvormig verloop kent. Ten westen van de hierboven beschreven sporen maakten we twee coupes doorheen die zink in het terrein. In de eerste doorsnede troffen we een drietal, ongeveer N.-Z. gerichte grachten aan. De twee oostelijke grachten dekken een aantal greppels af. In de tweede doorsnede werden slechts twee grachten teruggevonden. De vulling van de grachten wordt sterk verstoord door een verharde weg die onder het huidige bouwland verdwenen is.

De grachtvulling bevatte geen dateerbare archaeologica. De situatie ligt wel anders in het woonareaal, waar heel wat scherven gevonden werden. Het materiaal bestaat hoofdzakelijk uit lokaal grijs aardewerk en een weinig roodbeschilderde ceramiek. Het vormt een aanwijzing dat het site in de XIe - XIIe eeuw bewoond werd. Opvallend is de grote hoeveelheid maalsteenfragmenten in Eifelgesteente vervaardigd.

Daar we slechts de rand van de nederzetting aansneden, zijn de opgravingresultaten beperkt. Wel kan gesteld dat we met houtbouw te maken

hebben, waarbij de talrijke oversnijdingen op diverse occupatiefasen wijzen. De standgreppel uitgezonderd, tekenden zich geen duidelijke gebouwsporen af. Als datering wordt de XIe - XIIe eeuw vooropgesteld. Wat dan de mogelijke relatie betreft tussen dit site en de donjon waarrond het Torenhof gebouwd werd: hopelijk zal verder archeologisch en historisch onderzoek ons in dit verband een antwoord kunnen geven.